

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

UPA2026/176

19. Marts 2026

Inatsisartut Suleriaasianni § 36 naapertorlugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamut siunnersuut imaattoq Inatsisartunut saqqummiuppara:

Meeqqat pisinnaatitaaffii pingaarnertut tunngavigalugit nuna tamakkerlugu imigassaq pillugu politikimik Kalaallit Nunaanni ineriartortitsisoqartariaqannginnersoq kiisalu inuit ataasiakkaat kiffaanngissuseqarnerisa aammalu meeqqanik illersuinissap akornanni oqimaaqatigiissitsilluni tamanna qanoq aaqqissuunneqartariaqarnersoq pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Nivi Rosing, Inuit Ataqatigiit)

Inuiaqatigiittut meeqqat Kalaallit Nunaanni toqqissisimanartumik avatangiiseqarlutik peroriartornissaat pimoorukkutsigu, taava politikikkut sapiaatsunik aalajangernissamut piumassuseqartariaqarpugut. Meeqqanik illersuineq ilaatigooriarluni ajornakusoortumik oqallinnissamut aaqqiissutinillu siunissami sivikitsumi politikikkut ajornakusoorsinnaanik, ungasinnerusorlu isigalugu meeqqanut ilaqutariinnullu atugassanik pitsaannerusunik pilersitsinissaq pillugu sapiaassuseqarnissatsinnik pisariaqartitsiviusarpoq.

Imigassamik atuinermi ajornartorsiutit kinguaariiaani Kalaallit Nunaanni meeqqanut ilaqutariinnullu sakkortuunik kinguneqaateqartarput. Naak ukiorpassuarni suliniutit paasititsiniaanerillu assigiinngitsut ingerlanneqartaraluartut, taamaattoq imigassap inuiaqatigiinni inuuniarnermi ajornartorsiutini sakkortunerpaani arlalinni qitiusumik inissisimanera, ilisimatusarnerup takutittuarpa – tassani angerlarsimaffinni persuttaasarneq meeqqanillu kinguaassiuutitigut atornerluisarnerit ilanngullugit.

Kalaallit Nunaat Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat Pisinnaatitaaffii malillugit meeqqanik illersuinissamik, taakkulu pisinnaatitaaffiinik qulakkeerinninnissamut pisussaaffeqarpoq. Pisinnaatitaaffiit ilaatigut makkunanga aalajangersaapput:

Artikel 3: Aalajangernerni tamani meeqqanut tunngasuni meeqqanut pitsaanerpaaq tamatigut salliutinneqartassaaq.

Artikel 6: Meeraq inuuneqarnissamut ineriartornissamullu pisinnaatitaaffeqarpoq.

Artikel 19: Meeraq persuttaanernut, atornerluinernut sumiginnaanernullu tamanut illersorneqassaaq.

Artikel 24: Meeraq peqqinnissamik anguneqarsinnaasuni pitsaanerpaamik pisinnaatitaaffeqarpoq.

Artikel 27: Meeraq inuuniarnikkut atukkanik ineriartornermik qulakkeerinnittunik pisinnaatitaaffeqarpoq.

Pisinnaatitaaffiit taaneqartut periusissiaannaanngillat – nunat tamat akornanni pisussaaffiupput Kalaallit Nunaata ilannguffigisai.

Kalaallit Nunaanni innuttaasunik misissuinerit¹, innuttaasut ilaasa amerlasuut meeraanermi sakkortuumik nanertugaanermik nalaataqartarsimanerat takutippaa.

Misissuinerit ilaatigut makku takutippaat arnat 26,4 procentiisa angutillu 10,4 procentiisa meeraanermi kinguaassiuutitigut atonerlugaasimanerat.

Peqatigisaanik angerlarsimaffimmi imigassamik ajornartorsiuteqarneq atonerlunneqarnissamullu aarlerinaat sakkortuumik ataqtigiiffeqarnerat:

- Angerlarsimaffimmi imigassamik ajornartorsiuteqartoqanngisaannarnerani, 13,2 procentit kinguaassiuutitigut atonerlunneqarneq misigaat
- Angerlarsimaffimmi taamaariarluni imigassamik ajornartorsiuteqartoqarsimanerani, 20,8 procentit kinguaassiuutitigut atonerlunneqarneq misigaat
- Angerlarsimaffimmi akulikitsumik ajornartorsiuteqartoqarsimanerani, 32,9 procentit kinguaassiuutitigut atonerlunneqarneq misigaat

Meeqqat akulikitsumik angerlarsimaffimmi imigassamik ajornartorsiueqarfiusumi peroriartortut kinguaassiuutitigut atonerlunneqarnissamik marloriaammik aarlerinartorsiornerat, tamatuma kinguneraa.

Taamattaarlu imigassamik ajornartorsiutit persuttaanerlu erseqqissumik imminnut ataqtigiiffeqarput:

- 47,3 procentit meeraanermi angerlarsimaffimmi akulikitsumik imigassamik ajornartorsiuteqartoqartarsimappat, inuunermi kingusinnerusukkat sakkortuumik timikkut persuttaattarneq misigisarpaat.

Persuttaasarneq angerlarsimaffimmi pigajuttarpoq. Arnani angerlarsimaffimmi najugaqartuni meeraqartuni 17 procentit ukiumi kingullermi persuttarneqarlutilluunniit siorasaarneqarsimappat, persutaanerlu tamanna annertuumik angerlarsimaffimmi meeqqat isiginnaartuusinnaanerani pisarpoq.

Kisitsisit taakku imigassamik ajornartorsiutit inersimasunut ataasiakkaaginnarnut sunniuteqartannginnera takutippaat. Taakku aamma annertuumik meeqqanut sunniuteqartarput.

Kalaallit Nunaanni imigassamut politikimut kaammattuutit 2025-mi² World Health Organization suleqatigalugu suliarineqartut, imigassamut attuumasunik ajoqusertarnernut iliuusissat uppersarluarneqarsimasut arlallit tikkuarpaat.

Taakku ilaatigut tassaapput:

- Imigassap pissarsiarineqarsinnaanerani killiliineq

¹ https://www.sdu.dk/sif/-/media/images/sif/udgivelser/2021/mental_sundhed_unge_helbred_dk.pdf

² <https://naalakkarsuisut.gl/-/media/nyheder/2025/10/imigassaq-aalakoornartortalik-pillugu-ukiunut-arlallinnut-politikkissamut-inassuteqaatit.pdf>

- Imigassap piseqqusaarutigineqartarneranik killiliineq
- Akit akitsuutillu iliuuseqarfittut atorineqartarnerat
- Pinaveersaartitsinermik katsorsaanermillu nukittorsaaneq
- Ilaqtariinni imigassamik ajornartorsiuteqarfiusuni siusissukkut meeqqanut ikorfartuineq
- Ataatsimut ungasissumullu sammisumik imigassamut politikeqarneq peqqissutsikkut inuuniarnermilu ajornartorsiutit annikillisarinnisaanut pingaarutilittut sakkussaamera, nunat tamat akornanni misilittakkat takutippaat.

Kalaallit Nunaanni ullumikkut imigassamut immikkoortumi arlalinnik suliniuteqartoqarpoq, ass. Inuuneritta III³, nunali tamakkerlugu imigassamut ataatsimut politiki, pinaveersaartitsinermut, malittarisassiuussinermut meeqqanillu illersuineramik erseqqissumik sinaakkusiisoq ataasinnaavoq.

Taamaalilluni suliniutit tigussaasut suut ingerlanneqarnissaat kisimi apeqqutaangilaq.

Periutsip sorliup aqutissiuussisuunissaa aamma apeqqutaavoq.

Imigassamut politikimi inuit ataasiakkaat kiffaangissuseqarnerat pingaarnertut periusaassava – inuiaqatigiilluunniit meeqqanik illersuinerannut aamma tunngatinneqassava?

Taamaammat oqallinnissamut siunnersuut manna Inatsisartuni partiit makkununga isummaminnik erseqqissumik oqariartornissaannut siunertaqarpoq:

1. Kalaallit Nunaat nuna tamakkerlugu atuuttussamik imigassamut politikimik ineriartortitsisariaqarpa
2. Meeqqap pisinnaatitaaffii politikimi taamaattumi pingaarnertut periuserineqassappat
3. Inuit ataasiakkaat kiffaangissusiisa meeqqallu illersugaanerisa akornanni oqimaaqatigiinneq qanoq ittariaqarpa. Ilisimatusarnerup angerlarsimaffimmi imigassamik ajornartorsiuteqarneq persuttaasoqarneranik meeqqallu kinguaassiuutitigut atornerlunneqarnissaannik aarlerinaatip erseqqissumik ataqatigiinnerat takutimmagu, politikikkut apeqqut manna akissutissarsineqartariaqarpoq:

Inuiaqatigiittut meeqqat atugaasa salliutinissaannut piumassuseqarpugut?

Taamaattumik apeqquteqaat aallaavigalugu siunnersuut manna Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu imigassamik politikimik, meeqqat pisinnaatitaaffiinik inuunerissaarnerannillu qitiutitsisumik, tunngaviumik oqallinnermik pilersitsinissamik siunertaqarpoq.

³ https://paarisa.gl/materialer/film_og_udgivelser/inuuneritta/inuuneritta-iii?sc_lang=kl-gl